

Előfizetés és kiadó
 Ujkeleti
 Ujkeleti, St. Barou
 P. P. (Brassai-utca) 10
 Telefon:
 Munk. és kiadóhivatal
 277, 228 és 1047
 E. H. Sz. — — — 228
 Egy száma ára pályaudvar-
 228 és vidéken is lej 2
 Budapestben — — — 5

UJKELETI

CSISZÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELOFIZETESI ARAK
 Romániában
 Egész évre — — 1050
 Félévre — — — 550
 Negyedévre — — 290
 Egy hónapra — — 100
 Az előfizetési ára „Föld”
 című folyóirattal együtt
 hav-ként 10 lejjele drágább
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — ck 40—
 Egy száma ára — ck 2—

1938 Szeptember 17 Péntek

Ujkeleti * IX. évfolyam * 206 szám

5687. Tisri 9

A kétszázadik

A kétszázadik zsidó diák orra előtt Magyarországon becsapták az egyetem nagy tögyfapapuját. Neki már nem jutott hely az egyetem padsoraiban, mert a nagy garra „leenyített” numerusz klauzusz per-gratuisin keresztül csak százkilencvenkilenc zsidó fiú tudott becsuszni a különböző főiskolákra. A kétszázadik zsidó fiú héténa alatt a jeles érettségi bizonyítványát, szívében a nagy, oltathatlan tudomány szomjúsággal hátrafordult a becsukott kapu előtt és elindulhat valami szürke irodába másoló díjnyaknak, vagy ha nagyon szívere veszi a dolgot, akár főbe is löheti magát, mint a szerencsétlen Ranschburg Pali, aki tizennyolc évének érzékeny szívével nem tudta elviselni a brutális melibecsapást, amellyel elkergették az egyetem mellől.

És ahogy a kétszázadik zsidó diák lehorogszott fejével elalul az egyetem tájéjáról, hosszú sorban vonulnak utána a kétszázadik... a kétszázötvenedik... a háromszázadik és a többiek százan és újra százan fiatal zsidó diákok, akik kikérültek a középiskolákból, de az „Alma Mater”, a tudás vágyók „kegyes anyja” nem vállalkozott táplálásra.

Csak százilencvenkilenc zsidó diák figyelhet fel a magyarországi egyetemek katedrájára, azokra a katedrákra, amelyekről nem egy zsidó tudós egész generációkat tanított. A zsidó Goldzieherek három különböző fakultás katedrájáról szórták két kézzel a tudást, a zsidó Liebermanok az orvosi kar közegészségtani, szemészeti és élettani tanszékeiről neveltek fel orvosokat, a zsidó Hári Pálnak az élettani tudós professzorának tankönyvét még a német egyetemek is bevezették, a zsidó Grosz Emil minden valamine való magyar szemorvosnak tanító mestere volt.

És most a kétszázadik zsidó diáktól már el van zárva a tudomány bőségszarujá, amelyet a magyar egyetemeken zsidó tudósok is segítettek csordultig megtölteni. Hat évtizeddel ezelőtt, 1867-ben, amikor csak Budapesten volt tudományegyetem, 335 zsidó egyetemi hallgató volt. Az emancipáció gyakorlati megvalósulásával egyidejűleg ez a szám állandóan felfelé ívelt. Ezzől-évre több és több zsidó fiú iratkozott be az egyetemekre, 1913-ban, a béke utolsó tanévében, amikor már két tudományegyetem volt Magyarországnak, 3564 zsidó hallgatója volt a magyarországi egyetemeknek. A háborúban a zsidó diákok száma még erősebb lendületet vetett, 1918-ban elérte kulminációs pontját, amikor az összes magyarországi egyetemre 6384 zsidó diák iratkozott be. Két évre rá törvény lett a numerusz klauzuszból. A zsidó diákokat intézményesen szorították vissza az egyetemek kapuitól és szigorú percentszám szerint adagolták részükre a tudományt. A numerusz klauzusz alapelgondolása az volt, hogy a zsidók csak népességüknek megfelelő arányszámmal szerepelhessenek az értelmiségi pályákon. Két megoldás kínálkozott ennek az elgondolásnak megvalósítására. Az egyik, hogy a nemzsidó diákok számát sokszorosán lefokozzák, hogy a szent arányszámon csorbítás ne essék, a másik, hogy a zsidó diákok számát lefokozzák.

Nos, a nemzsidók közül nem akadnak eleget a számban olyanok, akik emberfölötti nélkülözésben, önfeláldozásig menő küzdelmeken keresztül is zivósan és kitartóan ragaszkodtak volna a tanuláshoz és így a magyar parlament a másik eszközhez nyúlt, a zsidóság ösztönös tanulói vágyát erőszakkal lefokozta a nemzsidó diákok mértékéig. A mérték: a százkilencvenkilenc. Alig több a felénél a hatvanévi

előtti magyarországi zsidó diákstandeak. Hogy az egyensúly valahogy fel ne billenjen, csak ennyinek szabad tanulnia, a többi, ösztönei ellenére, költ-les tudatlan marsolni és mesterségesen legyütni magában a fejlődésre való törekvéseit.

A kétszázadiknak és a kétszázadik után jövő száz és száz többi zsidó diáknak lenyesték a szárnyát. Szárnyaszegetten, poros irodákban rácsálja a tollat, vagy külföldön éheznek a sok kétszázadik, akik közül talán nem egyből új Vámbéry Armin lett volna, aki nem restelt a magyar nyelvokosság kibutatásáért élete kockázatásával a Himalája tövéig elfáradni, egy másikból talán egy új Koch Robert, vagy Ehrlich fejlődött volna, akik talán termékeny gondolataikkal egy-egy betegséget örökre megfojthattak volna.

Ki tudja, hány új Einsteint, Steinchot — és ki tudná elsorolni a zsidó tudósok végtelen

Olaszország a barátsági szerződés ellenére sem hajlandó formálisan elismerni Beszarábia Romániához csatolását

Aláírták a román-olasz szerződést. Averescu nagy ünnepségben részesíti az olasz sajtót. Maria királyné október hatodikán hagyja el az országot

(Róma, szeptember 16.) Az Uj Kelet tudósítójától.) Averescu tábornok mai nap folyamán folytatja Mussolinivel a tárgyalásokat. Az olasz lapok megerősítik azt a hírt, hogy az olasz-román szerződést a holnapi nap folyamán aláírják. Tudvalevő, hogy Olaszország egyike ama kevés számú államoknak, amelyek nem ismerik el Beszarábiának Romániához való csatlakozását. Beavatott forrásból származó hírek szerint a román-olasz szerződés rendkívül óvatos formában, de érinti a beszarábiai kérdést. Olaszország nem mondja ki világosan, hogy elismeri Beszarábiának Romániához való csatolását, de a szerződés egyik pontja úgy szól, hogy a szerződő felek respektálják az összes békeszerződéseket és így a szerződés közvetve elismeri Beszarábia Romániához való csatlakozását. Az olasz sajtó rendkívül rokonszenvesen ír a szerződésről és örömmel üdvözli a Romániával való barátságos viszony első etapját.

Averescu tábornok tegnap meglátogatta Mussolinét a Chigi palotában. Találkozásuk két óra hosszat tartott. Később Mussolini visszavendégette a látogatást a Grand Hotelben. A Stefani-ügynek hivatalos jelentése szerint Mussolini és Averescu miniszterelnökök a Chigi-palotában tartott tanácskozáson megbeszélték a két ország barátsági szerződésének aláírásával kapcsolatosan Románia és Olaszország viszonyát és érintkezését. A megbeszélés, amely délután 6 órakor Averescu lakásán folytatódott, a legnagyobb barátság jegyében folyt le.

Mussolini ma bankettet ad Averescu tiszteletére és ez alkalommal hivatalosan közölni fogják az egyezmény aláírását.

Bucuresti-Bukarest, szeptember 16. A bukaresti kereskedelmi körök meglegedéssel reagisztrálják a olasz-román szerződés aláírásának híreit, amely egészen új korszakot nyit a két állam közötti kereskedelmi életben.

Az „Unitas” értesülése szerint a királyi család még a királyné amerikai útja előtt eléget tesz Olaszország hivatalos meghívásának és meglátogatja Rómát.

Ezzel szemben hivatalosan közlik, hogy Maria királyné október 6-án udvari vonaton Párisba utazik, ahonnan 12-én Charbourgban a légi szállításra száll Newyork felé. A királyné karácsony körül tér vissza az országba.

Róma, szeptember 16. Ma délelőtt aláírták a román-olasz barátsági egyezményt. A kon-

Órákat,

ékszereket s mindennemű dísz tárgyat, alabastron órákat bizalommal

DUNKY & BEER-nél

vásárolhat, Cluj, Piata Unirii 29. (Laida mellett).

Szolid, szabott órák! Saját műhelyben készít és alakít bármilyen ékszert, legrövidebb idő alatt. Legjobb órajavító műhely.

sorát, — vetélt el a magyar numerusz klauzusz? Ezek a könyvtől száműzöttek, ezek a meg nem született tudósok örökké élő, néma, de mégis beszédes vádiratai a numerusz klauzusznak. (i. f.)

venciót csak népszövetségi becikkelyezése után fogják publikálni. Valószínű, hogy rövidesen kereskedelmi szerződést is köt a két állam. A beszarábiai konvenció ratifikálására vonatkozólag az olasz hivatalos lapok kijelentik, hogy a párisi egyezmény ratifikálásának Olaszország részéről való megtárgyálása csupán általános politikai konsziderációktól függ és nem képez semmiféle akadályt, amint erről Románia megbízottjai most meggyőződtek. Itália nagy szolgálatokat tehet Romániának, anélkül, hogy bizonyos formalitásoknak eleget tenne.

Averescu tábornok ma koszorút helyezett az Ismeretlen katona síremlékére, majd Mussolini vendége volt a Villa Tortoniában. Este a román követség adott bankettet a miniszterelnök tiszteletére, holnap pedig a király vendége lesz Averescu, aki szombaton utazik el Romából és néhány napig Florenzben fog maradni.

Róma, szeptember 16. A fascista lapok hangsúlyozzák, hogy az olasz-román szerződés kizárólag barátsági szerződés, amelynek semmiféle titkos záradéka nincs. A szerződés éle nem irányul egyik európai hatalom ellen sem. A beszarábiai kérdés a szerződésben egy szóval sem szerepel. Így Olaszország és Oroszország közötti barátsági viszony felborulásától nem kell tartani.

Rabindranath Tagore hosszabb ideig Németországban fog élni. Berlinből jelentik: Rabindranath Tagore, a világhírű hindu író, aki egyidő óta Berlinben tartózkodik, azzal a tervvel foglalkozik, hogy hosszabb időn át Németországban maradjon. Tagore azzal a kéréssel fordult a német kormányhoz, adjon megfelelő tantereket santineketani iskolájához. A világhírű író jelenleg a népfelkeltésről tart előadásokat Németországban, ezután pedig még meg akarja látogatni az összes nagyobb nyugati városokat.

Csellózik? Fuvolázik? Gitározik?

Több millió darabból álló raktárrunkról bármilyen zeneművet gyorsan és pontosan kaphat meg mindent. MORAVETZ zeneműkereskedés Timisoara. Jegyzék ingyen.

Plátótól Primo de Riveraig

Plátó híres művében, melyet az államról írt, az ideális kormányzást olyannak tünteti fel, melynek élén csupa rátermett, idealista felfogású, szellemileg és erkölcsileg kiváló férfiak állanak, akiknek ítéllete mentes az önzéstől és mindig képes arra, hogy az összesség érdekeit tartsa szem előtt. Plátó álma a gyakorlatban torzzá változott, — mert bár egészen napjainkig arisztokratikus kormányzatok állottak az egyes államok élén, ezek az arisztokratikus kormányzatok nem a szellem és a lelkiismeret arisztokratizmusán épültek, hanem a legridegebb osztályérdekeken, melyek végül is forradalmakhoz, állami összeomlásokhoz és a rosszabbik értelemben vett demokráciákhoz vezettek.

A rosszabbik értelemben vett demokráciák bünei és tévedései ezeknek az arisztokratikus kormányzatoknak voltak természetes folyamánai: a lefojtott önzések, érvényesülési akaratok zavart okoztak az elédigi kiegyensúlyozott, mert előre meghatározott összetételű parlamentekben. Mivel a nyers elemek öszönlötték el a parlamentek pádsorait, akiknek mentalitását az eddigi elayomottság szolgálta és korlátozta nyomorította a főleg nem tette alkalmassá arra, hogy osztályönzésükön kívül más, egyetemesebb szempontokra is tekintettel legyenek.

Bizonyos, hogy a demokráciák első felfejlődésükben sokat kavarának fel a mélység iszapjából. Ám ezért nem a mélység és a hinár a felelős, hanem az az arisztokratikus kormányzat, mely a maga rideg önzéséből az évszázadokon át elcsajátított államművészet és műveltség, a formák pontos elcsajátítása révén tudta ellapadni.

Plátó óta sokan akartak nagy és komoly gondolkodók, akik minden haladási vágyuk és forradalmi gondolkodásuk ellenére is, aggodalommal gondoltak a demokrácia veszedelmeire, a kontárság elterjedésének veszedelmes lehetőségeire. Faguet, a nagy francia gondolkodó egész könyvet írt erről a veszedelméről és Wells egyik regényében a jövődű társadalmának parlamentjét olyan összetételűnek vázolja meg, amelyben a kormányzást és törvényhozást a legjobb, legderékabb és legképzettebb emberek irányítják. Ám ugy a Faguetek, mint a Wellek a maguk aggályait és javaslataikat a haladás és fejlődés iránti szeretetükben tették meg, legrealisabb elképzeléseik a szin meléggel és a jobbra való törekvés akaratával voltak átiratva.

Bizonyos, hogy a mai demokratikus parlamentek üresfejű, szócsepű korifeusai, pártpolitikában utazó és pártpolitikából élő egyedül a maguk egyéni törekvéseik és érdekeik erejéig érdekelték a sorsközösséget érintő dolgokban. A legjobb akaratú Diogenes se tudna Európa parlamentjeiből szólni olyan férfint kiválogatni, akiket egy komoly és valóban tudományos akadémia beválaszthatna tagjai közé.

Mindaz azonban nem a demokrácia büne, hanem a demagógiáé, mely minden ifjú demokráciában felüli fejt, mindezen olyan társadalomban, melyet az „arisztokratikus“ kormányzatok népeleves politikájá legmentesen elzart a kultura lehetőségeitől és legfőbb erényként — a tömegekre vonatkoztatva — a tudatlanságot és a feltétlen engedelmséget jelölte meg.

A demokráciák hibái és hibáiból eredő gyöngeségei adtak alkalmat arra, hogy a régi arisztokratikus kormányzatok kreaturái, vagy a demokrácia hinárjából magasra lendült halandorai diktatúrákat létesíthessenek. Így létesültek Mussolini, Primo de Rivera és a kisebb kaliberű balkáni condottieriek diktatúrái, amelyek — bár kimondottan demokráciaellenesek — mégis nem mentesíthették magukat a modern eszméramlatokól és a modern szempontoktól.

E modern szempontoknak azonban e diktátorok kezében minden értékük odavész, mert a diktátorok célkitűzései merőben retrogádok, haladásellenesek és a lényeg helyett látszatokra építettek. Ez legjobban Primo de Rivera új parlamenti tervezete igazolja. A diktátor, akit megrészegített ravasszal megrendezett „népszavazásának“ reá kedvező volta, — egy merész és külsőleg minden gondolkodó ember előtt szimpatikus reformmal akarja megszédíteni az európai közvéleményt. A mai pártokon és részben demagógián nyugvó parlamentek helyett egy szakparlamentet akar létesíteni, melybe nem a pártok, hanem az egyes foglalkozási ágak küldik el képviselőiket, — az arra legméltóbb egyéneket.

Milyen tetzetős blöff ez a riverai tervezet! Első pillanatra az ember Plátó ideális államának és Wells világparlamentjének konturjait látja feiraggyozni, hogy azután rövid analízis után ráeszméljen az egész tervezet alantas intencióira. Már csak azért

sem lehet jöhíszemű Primo de Rivera tervezete, mert hiszen az egyes foglalkozások legjobbjai és legértékesebbjei nem lehetnek kedvesek egy olyan diktátor színe előtt, aki a brutalitáson és sines diplomatikus modoron kívül egyéb szellemi képességnek nem adta tanujelét, aki kiüldözte hazájából országga legszellemesebb író arisztokratáit, a haladás és gondolat felkentjeit. A reakció diktátorai számában — mint a történelem minden zsarnokai előtt, — semmi sem volt gyűlöletesebb, mint a lényegét látó és kritikai szempontjairól lemondani nem tudó szellem.

Primo de Rivera „szakparlamentje“ nem a Wells világparlamentjének kiváló és fenkölt gondolkodásu egyénit akarja tömöríteni, hanem olyan szolgálkát és vakon engedelmeskedő helótákat, akiknek legfőllebb arról lesz a vitaközös megengedve, hogy a Marokkóba megházi menő katonákat borjuval, vagy pedig hátiásákkal kell e felszerelni.

Primo de Rivera „szakparlamentje“ méltó ennek a feudális szeldateszka koponyának elképzeléséhez. Ez a parlament a középkori cshrendszert visszaállít.

A városi tanács védőirata a kormány vádjai ellen

Pontról pontra cáfolja a tanács a vádpontokat

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amint tegnap számaunkban részletesen megírtuk, a Kolozsvár város tanácsa elleni vizsgálat befejezésével megbízott dr. Hodor Viktor közigazgatási vezérfelügyelő ma délután hat óráig adott haladáskot Kolozsvár városi tanácsosainak, hogy a tanács eddigi működésével kapcsolatosan Miloteanu felügyelő által emelt vádakra válaszoljanak. A közigazgatási törvény 275. paragrafusa értelmében Hodor felügyelő a hat pontban összefoglalt vádiratot megküldötte a város minden egyes tanácsosának, hogy azok egyenként és személyenként válaszoljanak a vádpontokra. A tanács tagjai azonban a tegdélben tartott értekezletükön elhatározták, hogy kollektíve fognak válaszolni az árlátzó tendenciával szöött vádakra és ezáltal adnak ki fejezést a vádirattal szemben elfoglalt egységesen elutasító állásfoglalásuknak.

Egy válasz helyett három

A kollektív válasz eszmáját azonban nem sikerült valóra váltani. Ma este hat órakor ugyanis három választ nyújtottak át dr. Hodor Viktor vezérfelügyelőnek. Mindhárom választírat nagy vonalakban megegyezik egymással és egyhanguan viszantsatja a mulasztást, könyveslőmá gazdálkodást, a tanácsosok románul nem tudást és az ügyosztályfőnök szakbeli képzetlenségével kapcsolatosan emelt vádakat. Imponáló szolidaritást tanusítottak a közégi választásokon győztes ellenzéki blokk tagjai, — nemzeti párt, szocialisták és szidó választási blokk, — akik egységes platformra helyezkedve, valamennyien aláírták a dr. Fischer Tivadar által megfogalmazott és a vádirat minden pontját briliáns jogi érveléssel megdöntő választíratot. E választírat aláírói között szerepelnek dr. Socol Aurel, dr. Bolla Román, dr. Porutiu Valentin, dr. Lucian Sándor, Tuffi Richárd, dr. Kertész Jenő, dr. Fischer Tivadar, Bartalits, Oltean, Kisfaludi, Somogyi Miksa, Hubai, Terhes, Ujhelyi, Schwartz J. kab, Janovitz Géza, valamint özvegy Neubergerné, Kovács Dezsőné és Gluglea asszony.

Kü ön feliratban válaszolva vádakra Banescu egyetemi tanár, a liberális párt helyi tagozatának elnöke. A Banescu által megszerkesztett választíratot a tanács liberális tagjai írták alá. Végül átnyújtó egy harmadik választíratot Fekete Nagy Béla, aki a liberális magyarpárti listán került a tanácsba. Fekete Nagy Béla magyar nyelven írott és lényegtelen feleleteket tartalmazó választíratát azonban a tanács többi magyarpárti tagjai nem írták alá és Hubai Károlyal az élükön a volt ellenzéki blokk listájához csatlakoztak.

A dr. Fischer Tivadar által szerkesztett és

tásá, parlamentté duzzasztását cölözza és a demokrácia hibáinak és tévedéseinek kiküszöbölése címén a szólásszabadságot akarja végleg megfojtani. Ezt nyíltan is hirdeti Rivera, aki már is kijelentette, hogy parlamentjében csak szigoruan a „tárgyhoz“ lehet majd hozzászólni.

A nemes és idealisztikus elgondolás, mely Plátó agyában fogant meg először, — Welleben nyert művészi igazolást, — így változott torzzá, míg Primo de Riveraig érkezett el. A világon minden igaz híre a demokráciának szivból kívánja — éppen a demokrácia érdekében — a népuralom kilengéseinek, kontárvoltánsk és visszacsúszásainak elűntetését. De ez a listisztuló és listisztító folyamat csak a demokrácia retortájában lehetséges, egy fejlődési proccszus eredménye lehet csak.

A legjobb, leghozáértőbb emberek parlamentjének el kell jönnie — mert a mai parlamentarizmus tényleg dekadenciába fordult, — de eddig sz ut nem Primo de Rivera torz eszmáján keresztül vezet. Salamon László

a tanács tagjainak tulynozó töbtsége által aláírt választírat mindenképp is megállapítja, hogy az 1926 évben életbelépő, a közigazgatás egységtéséről szóló törvényhez végrehajtási utasítás nem jelent meg, a minisztérium a törvény végrehajtó szervezetnek még általános direktívákat sem adott és így ha sz új, gyakorlatba még át nem ültetett, a parlamentben vita nélkül, közzel megzavazott törvény alkalmazásánál hibák is merültek fel, ugy azok első sorban is a fenti okozban keresendők. A városi tanács azonban nem ismeri el, hogy hibákat követett volna és a következközben reflektál az egyes vádpontokra:

Cáfolat pontról-pontra

ad 1. A városi tanács azért kezdhetta meg csak három heti késés után tevékenységét, mert Mihali polgármester beteges felüdü dái birtokán és a tanácsot április elseje helyett csak 17-én hívhatra össze.

ad 2. Való, hogy az állandó bizottság április 21 és június 21-ike között a közgyűlés meghatalmazása nélkül döbötöt bizonyos hatáskörébe nem vágó kérdésekben, de éppen a törvény gyakorlati ismeretének hiánya miatt az első közgyűlés programjába a meghatalmazás kérdését nem vehette fel. A közégi tanács második ülése egyébként általánosságban ratifikálta az állandó bizottság addig hozott összes határozatait s ugy ezekért, mint az ezen időközben manipulált 12 millió lej kiadásért az állandó bizottság tagjai vállalják a felelősséget.

ad 3. A polgármester fizetésének megállapítására vonatkozólag Orvada polgármester-helyettes informálta a tanácsot, skinék nem volt tudomása a fizetések megzást limitáló miniszteri rendeletről. A tanács vizsgálatot indított abban az irányban, ktt terhel a felelősség a miniszteri rendelet elcsúszásáért.

ad 4. Az Avram Jancu szobor felállításának ügyét az előző városi tanács egy bizottságra bízta, amely nyolc millió lejért angazsálta Dumitru Barlad szobrászta. A tanács nem tehetett egyebet, minthogy fait accomplit elé lévén állitva, akceptálta az előző tanács határozatát.

ad 5. Az ügyosztályok vezetőit a törvény idevonatkozó rendelkezéseinek figyelembevételével Mihali polgármester nevezte ki és azok kitűnően megállták helyüket.

ad 6. Hubai Károly tanácsstag birja a román nyelvet.

A válaszokat dr. Hodor közigazgatási vezérfelügyelő a legfőbb közigazgatási tanács elé terjeszti, amely végső fórum hivatott Kolozsvár városi tanácsának sokat zaklatott kérdésében dönteni.

Legujabb bécsi búraru különlegesség

óriási választékban, rendkívül olcsó árakban a most megnyílt

„CORSO“-bazárban (Hotel Transilvania épület)

Cluj, R. g. Ferdinand

No 17.

(v. Wesselényi M.-u.)

Októ nyílik

(Cu)-

let tudósít
lozsvári
karestba
azt írták
az idei sz
A közöns
tartotta r
az opera
és helyet
ben nyílt

Az or
ség köré
megírhat
kezője az
éves fenn
energiáva
mint épe

Regg
is beleny
viciu Bay
opera új
három pi
zete, ami

A próbák
az „Alarc
emelyek
bojgók h
Az ujon
Wildmann
ugy kiáll
kintetébe

A leg
sainál az
felvonásk
lesz. Felb
is az ujo
fogják ér
fél 12 ór

Nemc
hanem a
szül uj b
vezetésév
négyfelvo
négy évsz
bert haso
érekkel f
is s ha sz
ható az e
való bőví
adás, rend
kolozsvári
pontból é

A kol
hiób-hir
operaház
és Erdély
ként eleb
Erdély k
a magas
akcióval
lődési éta

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Az id
operával
októberbe
„Bohéme
ként a m

Október első napjaiban megnyílik a kolozsvári Roman Opera

(Ciu-Kolozsvár, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Constantin Pavelnek, a kolozsvári Román Opera volt főrendezőjének Bukarestba való távozása óta egyes lapközlemények azt írták a Román Operával kapcsolatban, hogy az idei szezonban meg sem kezdi előadásait. A közönség körében is egyre határozottabban tartotta magát az a makacs hiresztelés, hogy az opera végleg bezárult, a társulat feloszlott és helyette vagy Cseraovitzban, vagy Kisenevben nyílik meg egy új opera.

Az ominózus lapközleményrel és a közönség körében elterjedt hireszteléssel szemben megírhatjuk, hogy mindennek épen az ellenkezője az igaz és pedig az, hogy az Opera határozottan fennállása óta még sohasem készült annyi energiával és munkával a szezonnyitásra, mint épen az idén.

Reggeltől estig, sőt még az éjszakai órákban is belenyúlón folynak az opera próbái. Popovicu Bayreuth igazgató és Bretán Miklós, az opera új főrendezője vezetésével. Egyszerre három premierre is készül az opera személyzete, ami eddig szinte elképzelhetetlen volt. A próbák felváltva folynak a „Bolygó hollandi”, az „Alarcosbá” és „Lakmé” című operákból, amelyek közül Wagner gyönyörű alkotása: „A bolygó hollandi” már október 8-án színpadra kerül. Az újonnan bemutatandó operák dizsleit Wildmann mester tervezte és — mint láttuk — úgy kiállítás, mint architektónikus beállítás tekintetében megragadó hatásúak lesznek.

A legnagyobb újítás az opera ezidei előadásainál az ezideig szinte elviselhetetlenül hosszú felvonások szünetek lényeges megrövidítése lesz. Felhuzható színpalak segítségével — legalább is az újonnan bemutatandó daraboknál — elfogadják, hogy a legnagyobb operák is éjfél fel 12 órára befejeződhetnek.

Nemcsak kimondottan az operai személyzet, hanem a balletkar is friss erőkkel bővülve készül új bemutatásra Ligei József balettmester vezetésével. A balletkar máris megkezdte egy négyfelvonásos hatalmas ballet: „A szertelem négy évszaka” próbáit, melynek zenéjét Schubert hasonló című szünetjéből állították össze. Új erőkkel frissítették fel a zenekart és a kórust is s ha szóló-énekesek tekintetében nem is várható az együttes tetemesen értékes új erőkkel való bővülése, — mégis bizonyos, hogy összességében, rendezés és zenekari erők tekintetében a kolozsvári opera az új szezonban művészi szempontból értékeset fog produkálni.

A kolozsvári zenekedvelő közönség a sok hiób-hir után fokozott várakozással tekint az operához szezonnyitó előadásai elé. Kolozsvár és Erdély kulturális életében az opera lassanként elengedhetetlen szükségletté lett és egész Erdély kulturális presztízse függ attól, hogy ez a magasnívójú intézmény minden ellenséges akcióval szemben megmaradjon, sőt újabb fejlődési étaghoz érkezzon el.

Az idei szezonon egyébként a „Carmen” című operával nyitják meg. Előadásra kerülnek még októberben az „Aida”, a „Faust”, „Tosca”, „Bohémek”, „Pillangó kisasszony” és premierként a már fentemlített „Bolygó Hollandi.”

Laboratorul LEO
ing. Theodor de Stipek, Ghimbav—Brasov

Románia negyvenegy szavazattal három évre tagja lett a Népszövetség tanácsának

Briand és Stresemann állapodtak tanácskoznak egymással

(Genf, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Népszövetség tárgyalásainak során ma megválasztották a Népszövetség nem állandó tagjait. 49 szavazat közül Kolumbia 46, Lengyelország 45, Csille 43, Salvador 42, Belgium 41, Románia 41, Hollandia 37, Kína 29 és Csehszlovákia 27 szavazatot kapott. Stresemann Lengyelország mellett szavazott. A közgyűlés azután 3 évre megválasztották jelentette ki Lengyelországot, Csillét és Romániát, 2 évre Kolumbiát, Hollandiát és Kínát, egy évre pedig Belgiumot, Salvadort és Csehszlovákiát. Kimondták egyúttal, hogy Lengyelország, mandátuma lejártakor, újból megválasztható. Stresemann kijelentette, hogy a választás eredménye nagyon kielégítő és a népszövetségi tanács munkaképessége biztosítva van.

A közgyűlés tanácskozásain kívül tovább folynak az egyes államok kiküldötteinek magántárgyalásai is. Különös feltűnést kelt Briand és Stresemann gyakori tanácskozása, amelynek eredményéről beavatott körök a legjobbakat remélik. Briand az újonnan választott tanács első ülése után, rövidesen visszautazik Párisba, de előbb még egyszer találkozni akar Strese-

manal az eddigi folytatott tárgyalások részleteinek és a Németország és Franciaország között függő aktuális kérdések megbeszélésére.

A Népszövetség nemzetközi munkahivatalában ma ünnepélyes ceremóniák között avattak föl egy hatalmas üvegfestményt, melyet Németország ajándékozott a munkahivatal új palotájának.

Az új lakbérleti törvény ki akarja békíteni a háztulajdonosokat a bérlőkkel

Az Igazságügyminiszter nyilatkozata szerint a kormány minden eszközzel elősegíti az építkezéseket. Szombaton ül össze a lakbérleti törvény előkészítő bizottsága. Kolozsvár tanácsa a rekvirálások azonnali megszüntetését kéri

(Ciu-Kolozsvár, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ország közéletének egyik legfontosabb emlegetett problémája a lakáskérdés, amelynek végleges rendezése már csak hónapok kérdése. Cudalbu igazságügyminiszter szombatra hívta össze azt a bizottságot, amely az új lakbérleti törvényt előkészíti. A bizottság, amelynek elnöke maga az igazságügyminiszter, hétfőn is ülést tart és akkor szövegezi meg a javaslatot. A javaslat a jövő héten minisztertanács elé kerül. A törvényjavaslat előreláthatólag még az őszi parlamenti ciklusban tető alá kerül.

A „Rador” buzsaresti munkatársa az igazságügyminisztériumban érdeklődött a kormány intenciói felől és a következő felvilágosításokat nyerte: — Eddig nem lehet szó a banyújandó törvényjavaslat szövegének semmiféle precizizálásáról. Feldolgoztuk a rendelkezésre álló gazdag statisztikai anyagot, hogy amikor majd összeül a javaslatot megvizsgáló bizottság, az anyag kellő ismeretében dolgozhassék. El bizottság tagjai bírák és szakértők lesznek és munkájának eredményei a kellő időben napvilágra látnak.

Az újságíró ezután aziránt érdeklődik, milyen szellemben kívánja a kormány ennek a bizottságnak munkáját irányítani?

— A kormány álláspontja ebben a tekintetben régóta ismeretes. Még az előző Averescu-kormány az építkezési törvénnyel minden erejéből támogatni igyekezett azokat, akik lakásokat építenek. Sok ezer ház épült egyedül a fővárosban e törvény következtében, amely azonban a liberális kormányzat alatt használaton kívül került. De természetesen az építkezés és az ingatlanok fentartása, sőt a lakók érdekében is feltétlenül szükséges, hogy a városi ingatlanok fejlődése ne álljon meg. A spekulációt ki kell küszöbölni, de szükséges, hogy a háztulajdonosok olyan bérekhez jussanak, amelyek ingatlansik fentartását és befektetett tőkék méltányos gyümölcsözését lehetővé teszik. Az eddigi lakbérleti törvény tendenciája az volt, hogy a lakóknak nyújtott szükségzetű védelem me lett fokozatosan közeledjünk a normális helyzethez, mert hiszen a kivételes törvények gazdasági szempontból nem hozhatnak kedvező eredményeket.

— Az új törvényjavaslat ugyanezen az uton fog haladni, de azért nem állítható, hogy a lakók érdekeit figyelmen kívül fogja hagyni. A törvényhozó és a kormány tekintetbe kell, hogy vegye a nagy tömegek érdekeit és különösen a tisztviselők, nyugdíjások, hadiöszvegyek, hadiárva és hadirokkantak ügyét és bizonyára nem fogja megengedni, hogy ezek a kategóriák

esetleges spekuláció áldozatai legyenek. Bírki intencióinak meggyanúsítása nélkül is szem előtt kell tartanunk, hogy gazdasági helyzetünk ma olyan természetű, hogy sokszor a spekuláció rendkívül gyorsan labrakap, úgy, hogy utólag nem lehet hatályos intézkedéseket tenni ellene, ha előzőleg a törvény erről nem gondoskodik.

Kijelentéstjük azonban, hogy a kormány részleteiben is ismeri a problémát és a várható megoldás olyan természetű lesz, amely csak javítani fogja a háztulajdonosok és lakók közötti viszonyt, nem pedig elmérgesíteni.

— És mi lesz a rekvirálásokkal? — kérdezte végül a hírlapíró.

— Ez a kérdés — hangzott a válasz — a belügyminisztertől függ. Közigazgatási intézkedésekkel mindenesetre igyekeztek már a rekvirált szobák és lakások számát a minimumra redukálni. Mégis számot kell vetni a nagyvárosok túlszűfoltóságával és bizonyos szükségleteivel. Ez a kérdés is végeredményben csak új lakások építésével oldható meg és itt aztán a helyi városi tanácsoknak, amelyekben az etnikai kisebbségek is képviselve vannak, volna nagy szerepük. Addig is azonban a legszigorubbán kell alkalmazni azt az elvet, hogy a rekvirálással nem szabad senkit sem megakadályozni hivatása gyakorlásában és a feltétlen szükségis lakrészek ne legyenek elrekvirálhatók.

Még mielőtt a fenti nyilatkozat napvilágot látott volna, a tegnapi nap folyamán a városi tanács memorandumban fordult a belügyminiszterhez, amelyben erőlyesen tiltakozik Kolozsvár város polgárságának további zaklatása ellen, kívánja a békebeli állapotra való visszavérést és a további rekvirálások azonnali megszüntetését.

A városi tanács a memorandumban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a további lakás-rekvirálásokra nemcsak hogy szükség nincs, hanem azok ártalmasak a város békéjére, nyugalmára, az építkezésekre és Kolozsvár város további fejlődésére.

— A budapesti sajtó a numerusz klauzusz módosításáról. Budapestről jelentik: A reggeli sajtó kivétel nélkül foglalkozik azzal a rendelettel, amely a numerusz klauzusz módosítja. A liberális lapok elégedetlenkednek a rendelet miatt és csak első lépésnek tartják a numerusz klauzusz eltörlésére. A jobboldali sajtó viszont felháborodással ír a rendeletről és rámutat arra, hogy Klebersberg kultuszminiszter nemrégiben a parlamentben lekötötte magát, pártja helyeslésével, a numerusz klauzusz fentartása mellett. A rendeletet politikai szempontból is érthetetlennek tartják.

Ruhája molymentesse válik, ha Czinknél festtet, tisztittat.

Feloszlatták Szlovákiában az irreguláris katonai alakulatokat

Tovább dagad a csehszlovák politikai botrány

(Róma, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Mussolini ellen elkövetett merénylet ügyében a nyomozás némileg előrehaladt. A helyzetet rendkívül megnehezíté, hogy Luzetti konokul tagad. A rendőrség Carrara környékén keresi Luzetti bűntársát. A vizsgálatok megállapították, hogy Carrara környéke valóságos fészke a republikánus anarchista mozgalomnak. Starluzzi ügyvéd gyanusítható legalapcs-bban, hogy a merénylő bűntársa volt, sőt, hogy a merénylet kitervezésében is részt vett. Starluzzi a merényletet megelőzően titokzatos táviratot kapott és eltűnt a francia határ felé. A rendőrség széleskörű nyomozást indított kézrekerítésére.

Párisi távirat szerint az „Echo de Paris“ azt jelenti, hogy bizonyosra vehető Briand és Mussolini pár napon belül való találkozása. Grandy államtitkár Rómába való utazásának célja az volt, hogy előkészítse a találkozást, amely valószínűleg valamelyik Svájcban és Olaszországgal határos Leggo Maggiora-parti városa-

ban, esetleg Locarnóban lesz. Ugy tudják, hogy a megbeszélés elsősorban a Földközi-tenger kérdéseiről, a tuniszi és tengeri problémáiról és az abesszini kérdéssel fog folyni. Mussolini valószínűleg felveti az osztrák-német csatlakozás tervét is, mert beavatottak szerint Olaszország csatlakozást most jobban ellenzi, mint valaha, különösen azóta, amióta egyes jelek arra vallanak, hogy Franciaország és Anglia a csatlakozást már nem ellenzik olyan határozottan, mint eddig.

A fascista párt vezetősége kiáltványban rendel el a mozgósításra való készenlétet, ha az antifascisták ellen éles intézkedések válnának szükségessé.

Róma, szeptember 16. A merénylő védelmére hivatalból kirendelt védő, Tomarry római ügyvéd, a megbízást nem vállalta. Dacára a súlyos jogi következményeknek — mondotta — igazi olasz hazafi nem vállalhatja a duca merénylőjének védelmét.

A diktatura utáni Görögország

Az új görög miniszterelnök első nyilatkozata a külföldi sajtója számára

(Athén, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új görög miniszterelnök, Pangalos diktátor legyőzője, Kondis tábornok ma fogadta előszörben a külföldi sajtó képviselőit a hadügyminisztériumban. A tábornok mély feketeszemű és napbarnított férfiú erélyes arcvonásokkal. Kiseb uniformisában egy marcona katona bonyomását kelti, gyorsan beszél, nagyon tárgyilagosan és minden szónoki páthoz nélkül.

A generális a következőket mondotta:

— Amikor a külföldön arról értesültek, hogy én vezettem a diktátor ellen a harcot, nyilván azt hitték, hogy a hadsereg újra beavatkozik az ország belső politikájába. Azonban, ize a tények igazolták, hogy nem új diktatúráról volt szó, sem pedig a militarizmusnak egy új fejtájról. Görögországot ki kellett menteni abból a nyomorból, amely alatt súlyosan színlődött idáig. Az augusztus 22-iki forradalom a hadsereg forradalma volt a nép érdekében azért, hogy helyreállítsa a népszabadságokat. Arról volt szó, hogy a nyugalom, az egyenlő jogok és a fejlődés korszaka következze el. Aki eddig a hadsereggel érintkezésben volt, annak konstatalnia kellett, hogy sajnós, a közvélemény teljesen félreértette a katonaság álláspontját és azt hitte, hogy az armádia támogatja a tirannizmust, ahelyett, hogy fegyveres hatalmával annak megdöntésére vállalkozott volna.

A hadsereg szerepe

— Ebből az alkalomból nem mulasztatom el igazat adni azoknak a tiszteknek, akik a hatalmától megfosztott diktátort az első időben támogatták és első szerepet játszottak a diktatura átvételében. Ugyanezeknek a tiszteknek, akik akkor jóhiszeműen úgy vélték, hogy Görögország csak az diktatúrában találja meg az üdvét, köszönhetjük elsősorban a tirannizmus megdöntését. E tiszték a diktatura több szörös tulkapása miatt már régebben fel voltak háborodva és csak várták az alkalmat a diktátor elűzésére, hogy ezentul az ország politikájába való beavatkozástól tartózkodjanak.

— A forradalmat követő napon kijelentették, hogy hajlandók visszavonulni és kikapcsolódni a hadseregből, azonban a hazának tett szolgálatok nagyon is értékesek voltak, mert hiszen az országot megmentették a tirannizmustól és azért fölszólítottam őket a hadsereg kötelékében való megmaradásra. A tapasztalat mutatta, hogy nélkülük mítsem lehetett volna elintézni.

A politika a politikusoké

— Most már megvan minden reményünk arra, hogy az ország politikai élete meg fogja találni a fejlődésnek azt a szabályos ritmusát, amire minden jogállamnak szüksége van. A hadsereg ezentul kizárólag saját feladataival fog törődni és a politikát teljesen átengedi a poli-

gári politikusoknak. Meg lehetnek róla győződve, hogy azok, akik a jövőben a politikát a hadsereg igénybevételével akarnák befolyásolni, keserűen csalatkozni fognak, mert a hadsereg eltökélt szándéka, hogy pártcélokra nem engedje magát kihasználni és egyetlen követelése lesz az állam iránt és pedig, hogy biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek mellett a hadsereg feladatait minden irányban teljesítheti.

— A koalíciós kormány megalakulása iránti gondolatot én vettem fel. A közvélemény szívesen is fogadta az ötletet, azonban fájdalom, a gondolat nem volt realizálható. Ilyen körülmények között nem maradt más hátra, mint hogy én magam alakítsam meg a kormányt azzal a programmal, hogy két hónapon belül megejtjük az országos választásokat.

Vissza a parlamentárizmushoz

— A főkérdés a nemzet uralkodó jogainak elismerése, a népszuverenitásához való visszatérés és a nép szabad akaratnyilvánításának biztosítása. Ezt már az első pillanattól megígérttem és ennél meg is maradok, az olyan férfiú meggyőződésével, aki szilárdan hisz a parlamentárizmusban. Ha diktatórikus módon akarnék kormányozni, akkor én ezt már rég megtehettem volna. 1923 óta már több ízben volt alkalmam arra, hogy a helyzet ura legyek, de soha az alkalmakatki nem használtam és pedig azért, mert úgy hiszek a parlamentárizmusban, mint egy dogmában. Az elvártított kormányrendszer a népjogokat megvetette és ez engem kimondhatatlan gyűlölettel töltött el. Nagyon boldog vagyok, hogy a választásokat nemsokára megtarthatjuk. Bármi jöjjön is, a népet fel fogjuk hívni, hogy jogait a választásokon a legteljesebb szabadságban gyakorolja és olyan férfiakat válasszon, akikre rá akarja bízni orsa irányítását. Ebben a harcban az összes pártok teljesen egyenlő feltételekkel fognak részt vehetni.

Görögország szenvedései

— A háború óta a legtöbb állam szenvedett az általános káosz és gazdasági zűllöttég árka alatt. Görögország azonban olyan mértékben szenvedett, amely már túlhaladta a teherbíró képességét. A diktatura valósággal tördőfés volt az ország szívébe és a vérzés még mindig tart. A köztársasági rendszer sem volt boldognak mondható az elején. Visszaélték vele és a nép ferdé formáiban ismerte meg. P. d. Görögország jobb orrot érdemelt volna. Én hiszek Görögországban éppen úgy, mint hogy hiszek a köztársasági államformában. Mindkettő bebiztosította, hogy elpusztíthatatlan életörök buzorgak benne. Görögországnak nincs más becsüvégye, minthogy a békének egyik erős támasza legyen, hogy új ját hatalmas szövetségesei oldalán járja és a köz érésági rendszer alapjait egyre megszilárdítsa.

Csinosan és olcsón
öltöztetheti fiát és leánykáját, mert cégünk berendezett egy modern

gyermekruha salont

ahol hozott anyagokból is készítünk a legszébb kivitelben angol és francia fiú és leányka ruhákat.

Katz és Mendel

Főtér 10.

A művészet a bolsevik agitáció szolgálatában

Az alábbi érdekes beszámolót Füöp Miller René írta, akinek nemrég könyve jelent meg a mai Oroszországról.

A forradalmi művészet minden változatán, kezdve a felfordulás első napjainak hősieskedő agitációs plasztikájától, a folyton váltakozó „izmusokon“ — mint futurizmus, kubizmus, szuprematizmus, imaginizmus, szin dinamizmus, tektonikus primitivizmus, kozmizmus, expreszszionizmus és konstruktivizmus — át egészen a „baloldali klasszicizmusig“, mint amely legutóbb az új Oroszország egyedülvaló igazi stílusának lett kijelentve, egységes vonásként húzódik keresztül a vágyódás egy, minden eddigit túlhaladó monumentalitás iránt. Hiszen a megalkotandó új proletárkultura legfőbb céljának azt tekintették, hogy megtalálják „a tömeg birodalma“ számára a lehető legimpozánsabb és leghatalmasabb kifejezési módot, hogy ezáltal megtapják „az ideológiai felülépi ményt“ és egyttal a forradalom nagy igazolását.

Bucharin véleménye szerint minden társadalmi osztály a politikai hatalom felé való utjában köteles a művészet területeit is meghódítani, mert csakis ez az eszköze „az érzések társadalmosításának“ és csakis ez képes megteremtteni azt az atmoszférát és hangulatot, melyre az illető osztálynak oly okból van szüksége, hogy élhessen a politikai hatalommal. Még Trockij is mondta egy ízben, hogy ha mégannyira is nagy társadalmi teljesítménynek kell tekinteni a táplálkozás, ruházódás, fűtés, sőt iskolai tanítás elemi problémáit, azok egymagukban nem igazolják egy új történeli elv teljes győzelmét, miután ez csak akkor történeli meg, ha előkészítik az egész nép tudományos gondolkodásának megváltozását és kialakul egy új művészet. Csak az olyan mozgalom bizonyítja be, — mondta Trockij — hogy a beane rejlt történeli mag nemcsak szárekba szökken, de virágot is képes hozni, mely a tudományos igazságokat és a művészi érzéseket alspjukban tudja megváltoztatni. Eszerint Trockij a művészetben bizonyos próbakövet látta egy történeli korak életképességének és jelentőségének és ennek következtében nem is lehet csodálkozni azon, hogy a bolsevizmus a legnagyobb erőfeszítés áran igyekezett magának egy új stilisztikai kifejezési módot szerzeni. A proletárizálás és a tömegekre való hatásgyakorlás iránti általános igyekezetnek megfelelően a képzőművészetben a modern stílt nem a „polgári műtermi munka“ keretében keresték, hanem az utcán és gyárakban, vagyis oly helyeken, amelyek hozzáférhetőek az emberek szemeinek.

Ennélfogva a forradalmi művészet a nagy tömege akart hatni és azt politikailag befolyásolni, vagyis mértékét az új publikumhoz, a százezzer fejű néphez kellett alkalmaznia, olyan mérethez, amely önmagában véve is a legnagyobb monumentalitás kifejtésére szorította.

A forradalom így olyan hatalmi eszközöket adott a művészek kezébe, amire a művészet történelében még sohasem volt példa és ezért aztán mi sem állott utjába a leggigantikusabb tervek megvalósításának. Egyenest diktatóri felhatalmazást kapott a művészek osztálya és az ő rendelkezéik, dekrétumaik és parancsaik egyenrangúknak vétettek a politikai hatalom birtokosai által kiadottakkal. Ennek megfele-

Tegezen egy próbarendelés!

Tegezen egy próbarendelés!

lősen műteremné változott át az egész roppant birodalom nagy városával és kis falvaival, a piacok és az utcák s a háztömbök és szűk utcák felületek az új művészet „nagy vázai” lettek és az eleven tömeg maga anyaga a művészi kísérleteknek.

A forradalom utáni első időkben a monumentalitás hajszolása egyelőre a materiális nagyság igen kevéssé kihatásaihoz nyilvánult meg. Akkor, amikor arról volt szó, hogy a lehető leggyorsabban eszközözték találni a modern világrend kifejezésére és a forradalmi társadalmi rendre haladéktalanul egy megfelelő „kulturális felülépítmeny” helyezzenek, nem lehetett addig várni, amíg az új művészi formák organikus módon kifejlődnek. Tehát a továbbiakig fentartották a szobrászat, festészet és építészet régi elveit és a kollektív gondolatot csak általa próbálták művészetileg kifejezésre juttatni, hogy az átvett stílfarmakot gigászi mértékben nagyították, mintha az alakot egy tetszés szerinti tényezővel sokszorozták volna. Óriási emlékművek, amelyek már mértéküknél fogva is megragadták a publikum figyelmét, a legerélyesebben egy nagy história korzák kezdetére intették az embert.

A bolsevikok első forradalmi rendszabályának egyike az volt, hogy a létező polgári méretű és izlésű szobrokat elárvoltatták, ahol pedig ez nehezen ment, vörös posztóval beburkolták.

Az „emlékmű-propaganda” gondolata Lenin-től eredt, aki ezen jelszóval, hogy a művészetet az agitáció szolgálatába kell állítani, egy forradalmi „Steg-salva”-fészt akart megvalósítani. Minden igénybevehető fafelületre nagy dekorációkat alkalmaztak, amelyekkel a forradalmat igyekeztek díszíteni; egész házsorokat óriási fafestményekkel pingáltak tele, vagy reliefekkel díszítettek fel, amelyek szintén csak rövid ideig tartottak és óriási plakátok hatásait keltették. Más házfalakat ismét gigászi méretű, gyakran tíz-tíz méter hosszú lobogókkal, vagy óriási betűkkel nyomtatott plakátokkal, vagy felhívásokkal szabták tele, ami mellett mindig ki volt emelve a lehetőség szerint a szemből ellentét, a bámulatos és izgató elem.

Minden freskók, reliefek, panneau-k és plakátok a forradalom legújabb eseményeiről szóltak, akár patetikus, akár gunyoros alakban. E mellett a kerámiának különös jelentőséget tulajdonítottak, mert kiváló bolsevik tudósok megállapították, hogy a „forradalmi nevetés” olyan harci eszköz, mellyel az ellenfél megsemmisíthető.

Ebben az időben Oroszország egyik városa állítólag a szó betűszerinti értelmében elejétől végéig és fentől lentig olyannyira el volt borítva képekkel és feliratokkal, hogy egy tenyérnyi terület sem maradt „bezelés” nélkül. A forradalom eme első esztendőjében még a nagy szállodák és vendéglők falai és tükrői is szatirikus rajzokkal, mondásokkal és idézetekkel voltak tele. És miután arról volt szó, hogy a köznap élet minden eszközét a kommunista propaganda szolgálatába állítsák, elkezdtek a tányérokat, csészéket, poharakat, sőt még a gyufaszkatulyákat is forradalmi jellegű feliratokkal és képekkel ellátni.

Elvileg bármennyire művésziellen volt is a gondolat az egész világot egy gigászi plakáttá formálni, mégis be kell ismerni, hogy egyes esetekben ez az igyekezet is új és örvendetes művészeti formákat eredményezett. És itt első sorban a korábban császári porcellángyár műveit kell megemlíteni, ahol a kerámiái művészet régi világhírű tradícióit most már a bolsevik propaganda szolgálatába állították. Ezen új állami porcellángyárnak lelke S. W. Csehonin volt, aki 1917 óta vezeti annak festészeti osztályát. Ő egész sorát alkotta meg a becses és tetszetős kerámiái munkáknak. Csehoninné művei is érdekesekek különösen amiatt, mert ez a művésznő tulajdonképpen se nem fest, se nem rajzol, hanem csupán merész és bájos színösszeállításokra törekszik. Az állami porcellángyár csaknem minden termékét valamiképpen a kommunista vagy vallásellenes propaganda céljait szolgálja.

Még a forgalmi eszközök látható felületeit, így a teherautók, a vasúti kocsik és hajók falait is forradalmi ábrázolásokkal festették tele. A járművek mindenféle dekorálását egyenesen a kormány írta elő, mert a kocsik arra szolgáltak, hogy a kommunista agitációt a biro-

dalom legmesszebb eső tartományába is elvigyék. Később rendszeres propagandavonatokat járatnak, amelyek repülő színházat, művészeti kiállításokat és olvasótermeket vittek magukkal és a kommunista kultúra terjesztését célozzák.

Ezen agitációs vonatokat és hajókat szánták arra, hogy a bolsevizmus uttörő munkáját végeztessék velük Bokharában és Turkesztánban, a távoli Keleten, Kína határán és a Jeges tenger partján.

Nem lesz kötelező a diákok egyenruhaviselése

Bukarest, szeptember 16. A közoktatásiügyi miniszter ma visszavonta azt a rendeletet, amely a középiskolai tanulók egyenruhaviselését kötelezővé teszi. A rendelkezés, amely súlyos teherrel mentesíti az amúgy is szűk iskoláztatási gondtól terhelte szülőket, alkalmas megnyugvást kéltett.

A belgrádi nemzetközi szabadkőműves-konferencia tiltakozik a háborus készülődések ellen

(Belgrád, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma nyílt meg a jügoszláv fővárosban a szabadkőműves páholyok nemzetközi kongresszusa. A szabadkőművesség belgrádi ünnepein tízenhét nemzet vesz részt és pedig Németország, Ausztria, Belgium, Franciaország, Anglia, Csehszlovákia, Görögország, Mexico, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Románia, Svájc, Csehország, Törökország, Magyarország és Jugoszlávia. A tanácskozáson egyhangúlag határozati javaslatot fogadtak el, amelyben többek között kimondják, hogy híven ama erkölcsi elvekhez, amelyekben az egész szabadkőművesség nyugszik, a kongresszus azt ki-

vánja, hogy a szabadság és demokrácia eszméi, amelyek alkalmasnak bizonyultak a polgárok közötti igazságos viszony megteremtésének, legyenek egyedüli szabályozói a népek egymáshoz való életének is, hogy a felszabadult népek egységesen dolgozzanak a művelt világ szegényét jelentő háborus katasztrófa megismétlődése ellen. E cél érdekében, amely minden emberies törekvés tárgya, az értekezlet kívánja, hogy a nemzetközi szabadkőművesség lelkészen dolgozzon a béke szellemének érvényesítésén. A kongresszus tiltakozását fejezi ki mindennemű háborus készülődés ellen.

Blasco Ibanez táviratilag tiltakozott a Népszövetségnek Spanyolország kilépése ellen

(Gent, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Blasco Ibanez, a világhírű spanyol író, aki tudvalevőleg a spanyol diktatura elől Franciaországba menekült, ma Párisból táviratot küldött a Népszövetségnek és ebben a spanyol közvélemény nevében tiltakozik a hivatalos Spanyolországnak a Népszövetségből való kilépése ellen és egyidejűleg bejelenti, hogy a spanyol nép a diktaturát a legrovidebb időn belül meg fogja dönteni. Az új spanyol rezsimnek első dolga lesz, hogy Genfben ismét elfoglalja helyét és tovább dolgozik a világbéke nagy művén.

Olaszországban elrendelték a mozgósításra való készenléteket

Starluzzi ügyvéd volt Luzetti büntértsa. A Lago Maggiore partján találkozik Briand Mussolinivel

(Prága, szeptember 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A pozsonyi szlovák minisztérium rendeletet bocsátott ki, amelyben megtiltja az irreguláris katonai alakulatok szervezését és ezek számára az egyenruha viselését. A meglévő alakulatokat pedig felosztatja. A tót népi párt, amely tudvalevőleg közel áll a nemzeti szociálisták fascista szárnyához, és hangon tiltakozik a rendelet ellen és azt hangoztatja, hogy a szlovák néppárt fascista szervezeti legális alakulatok, amelyeknek feladata az, hogy ünnepek alkalmából a rendet fentartassák. A szervezet tagjai jelvényt viselnek, amely feketeingre varrott tóviszkozoruból és a tót kettőskeresztből áll. Ezt a jelvényt a párt elfogadta és annak szenátor, valamint képviselőtagjai is viselik.

A csehszlovák politikai élet botránja egyébként tovább dagad. A nemzeti szociálisták lapja, a „Luch” folytatja a Benes elleni támadást és többek között a következőket írja: Benesnek

— Uj komitációs temadás a Kadrlaterben. Bukarestből jelentik: A Kadrlaterben tegnap ismét komitációs betérés történt. A Misimer—Carfner országúton fegyveres komitációk megtámadták Olteanu és Ismail kereskedőket és kifosztották őket. Más rablók Caraimar mellett elfogtak két katonát, akiket lefegyvereztek és ruháikat is elvették.

— Hogy csapta be három kolozsvári pallér Diamandi minisztert. Egy évvel ezelőtt borzalmas tőzkatasztrófa áldozata lett Diamandi miniszter rusi történelmi nevezettségű kastélya. A miniszter újjáépíttette gyönyörű rusi hajlékát és a kastély ez év nyarára fel is épült. Az utolsó simitásoknál azonban maga a miniszter személyesen akarta az utasításokat megadni és hazajött romániai birtokára. Az újjáépítést végző vállalkozó azonban nem győzte bevárni a diplomáciai elfoglaltsága miatt késlekedő minisztert és otthagyta a rusi kastélyt. A miniszter új építmunkások után nézett és ebben azonnal felajánlotta segítségét neki Weiss Kálmán barladi vállalkozó. Weiss Kálmán tízezer lej előleggel zsebében Kolozsvárra utazott, hogy itt három régi kipróbált pallérmunkásra bizza a

várban van hivatalos lakása, amelyet az állam tart fenn. Egyetlen más miniszternek sincs ilyen berendezett lakosztálya. Másik lakhelye Budenecben van, amelyet úgy rendezett be, mint ahogy a háboru előtt egyetlen nemes, sőt maga Rothschild sem rendezkedett be. A világon kincseket gyűjtött össze Benes, ezenkívül a ploskovitzi császári kastélyt is igénybe veszi és kívánságára berendezték részére a régi Cernin-palotát is. Minden lakásában külön szolgálatszemélyzete van. A szolgálodat természetesen az állam fizeti. Lakája valamikor az osztrák uralkodót öltöztette. Egyetlen képviselő, miniszter vagy újságíró sem lovagolhat anélkül, hogy ne lenne valamilyen szenzációs leleplezésnek kitéve, Benes naponta lovagol. Interjúkat ad nyeregéből, lóháton konferál és fényképezeti magát. Benes kitűnő sportember. A régi osztrák kertben tennispályája van, ott ahol még a Habsburgok sem mertek volna tennispályát építeni.

kastély újjáépítési munkálatait. Weiss Kálmán az előleget annak rendje és módja szerint át is adta a palléroknak és visszautazott Barladba. A munkások — akiket Diamandi miniszter személyesen várt, nem jelentkeztek, ezzel szemben Weiss Kálmán levelet kapott Bokor Jánostól, az egyik palléról, amelyben az bejelenti, hogy lennjárt Rusiban, de miután nem látja biztosítottnak, hogy fizetését a miniszter urtól megkapja, így nem dolgozhatnak. Weiss Kálmán erre azonnal Kolozsvárra utazott, ahol hamarosan kitudódott az igazság. Három kolozsvári pallér nagy áldomást ivott a kitűnő munkaalkalom öröme, olyan nagyot, hogy eluszott rajta az egész előleg. Sőt utiköltségre sem maradt. A három kolozsvári pallér erre — hogy betevő falatot keresen családjának — munkát vállalt Kolozsváron és Diamandi miniszter ügyét ad acta tette. Draghiciu kapitány szobájában azután ma délelőtti minden elintézését nyert. Három kolozsvári pallér megbánta tettét és a legközelebbi vonattal Rusiba utazott, hogy megadja az utolsó simitásokat Diamandi miniszter gyönyörű kastélyának.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetem... erdélyi és bánási zsidó...
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő dr. Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás
megjelölésével engedjük meg.

2. napló

Péntek
5687. Tiszi 9.
1926. szept. 17.

Néhány nappal ezelőtt Lloyd George előadást tartott az angolországi zsidó egyetemi hallgatók körében. Előadásában a zsidó faj jelentőségét és az emberiség sorsára való ki hatását fejtegette. „Schase láttam bárkit is, — mondotta többek között Lloyd George, — aki nagyobb patriotizmust tanusított volna az azal az országgal szemben, amelyben lakik, mint a zsidók. A hátoru idején, amikor minden hazafias készséget fel kellett riasztani és a lakosság minden rétegét a legnagyobb áldozatokra kellett lelkesíteni, a népesség egyetlen osztálya sem követte olyan gyorsan a felhívást, mint a zsidók. De nemcsak minálunk volt ez így, hanem az összes többi országokban is. Mindenütt, ahol zsidók laktak, hőstettek voltak annak az országnak zászlójához, amelynek védelme alatt éltek. Tévedés azt hinni, hogy egy nép, amely internacionális, nem lehet egyuttal mélyen nemzeti érzelmű is. Én nagy hálát érzek a zsidó nép iránt és boldog vagyok, hogy a cionista deklarációért való felelősségben én is osztozom. Az önk népének egy csodálatraméltó alakja mutatta meg nekem az utat — dr. Chaim Weizmann. Nagy szerencsémnek tudom, hogy ezt a legmagasabb előkelőségű és becsületű férfit, aki mindig csak a kö önség érdekeire gondol, — megismerhettem.”

Lloyd George, a továbbiakban Weizmannal arról a nagyjelentőségű kémiai találmányáról beszélt, amelynek Anglia olyan megbecsülhetetlen hasznát vette a világháboruban, továbbá arról, hogy hogyan utasított vissza Weizmann minden személyi kitüntetését és jutalmul csak azt kérte, hogy a népe ügyében tegyenek valamit. Végül rámutatott arra a súlyos felelősségre, amely a zsidó nép vezetőinek vállán nyugszik. „A zsidó nép eddig, — így fejezte be Lloyd George az előadását, — a zsidó nép eddig nagyot tett az emberiségért és a jövőben is nagy dolgokat kell még tennie érte.”

Mindezt Lloyd George mondta néhány nappal ezelőtt és nem is először. Csak mi tudjuk, hogy mennyire „nem sok ésszel kormányoztatik a világ”. Egyetlen utcai csavargó komisz zsidózása, tulajdona a világ legnagyobb politikusi usának szavát és tettel tényezőbb a Lloyd Georgeok minden hódolatánál.

— Ötvenmillió lírás hitelt kap a román tengerhajózási társaság. Bukarestből jelentik: Manoilescu államtitkár a román tengerhajózási társaság részére 50 millió lírás kölcsönt szerzett, amely összegből két kereskedelmi hajót fognak beállítani. Ez a kölcsön, amelyet Manoilescu olaszországi tárgyalása során szerzett meg a hajózási társaság részére, csak a napokban nyert tényleges elintéztést, úgy, hogy az összeg folyósítására néhány napon belül már rá kerül a sor.

— A Király-színház beperelte hitelrontásért Az Ojságot. Budapestről jelentik: Rendkívül érdekes perfelvételi tárgyalás volt ma a budapesti törvényszéken. A budapesti Király-színház igazgatósága hitelrontás címén perbe fogta Nagy Imrét, az „Az Ojság” című vicclap szerkesztőjét, mert a színházról olyan éleket gyártott, amelyek a színház ügyvédje szerint kártokoztak. Az inkriminált viccek kö ül az egyik arról szól, hogy Seb. styén Géza, a Városi Színház igazgatója megkérdezte Lázár Ödöntől, a Király-színház igazgatójától, hogy mióta van színháznál. Harminc éve, volt a felelet, mire Sebastyén azt mondta, akkor már

sohasem tanult meg a színházmesterséget. A másik vicc akkor íródott, amikor a Magyar Színház a „Csuda Mihály szerencsésé”-t, a Királyban pedig a megbukott „Kitty és Kati”-t játszották. A vicclapban akkor az jelent meg, hogy a Csuda Mihály kellene a Király-színházba, mert csuda, ha valaki odamegy. A harmadik inkriminált vicc pedig arról szól, hogy a lap szerint a Király-színház a maga tagjait megfogatolás céljából elküldötte Voronoff professzorhoz. Ezek miatt most jelentős kártérítést követel a Király-színház igazgatósága. Az ügyet a bíróság érdemleges tárgyalásra tüzte ki, aminek kimenetelét nemcsak jogászai, hanem sajtóköriőkben is óriási érdeklődéssel várják.

— A lengyel külügyminiszter feleségül veszi Ford leányát. Varsóból jelentik: Szenzációban érdekes házasságkötés történik a közeljövőben. Gróf Skrzynski lengyel külügyminiszter feleségül veszi Henry Fordnak, a világhírhű autógyárosnak és a világ leggazdagabb emberének leányát. A lengyel külügyminiszter 300 millió dollár hozományt kap a feleségével, ami több mint 9 milliárd csehszlovák koronának felel meg.

— Eljegyzés. Czinczár Erzsikét eljegyezte Berkovics Miksa (Cluj).

— Házasság. Simon Bösi Hatog és Grossmann Béla elektromérnök Páris folyó hó 21 én d. u. 4 órákor tartják meg esküvőjüket a hategi zsidó templomban, amelyre ezton hívják meg rokonokat és ismerőseiket.

— Hihh Irén hangversenye a vármegyeházán. Hihh Irén énekesnő, kkit a kolozsvéri közönség előnyösen ismer a koncertterem pódiumáról és aki tavaly a Román Operában nagy sikerrel debütált, vasárnap, e hó 19-én, a vármegyeház nagytermében koncertet ad. Műsorán nagyobbára dalok szerepelnek. Hangversenye iránt méris nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Bármily zeneművel
Raktárról szállít Révész Béla zeneműkereskedése és hangverseny irodája Marosvásárhely.

— A temesvár-józsefvárosi hitközségi vizsály építőgusa. Kaptuk a következő levelet: Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Mult hó 24 én b. lapjában megjelent egy cikk ezen felirattal: „Háborúság a temesvár-józsefvárosi zsidó hitközségben”. A megjelent cikk, melyet a hitközség több számottevő tagja írt, tartalmára nézve nem felel meg teljesen a valóságnak. Nem akarok ezen nyilatkozathoz újabb ésszabb polémiákat fűzni, csupán a való é. st akarom leszögezni. Tény az, hogy Sch. Bernát főrabbi Schwartzmann Jakab főkántól a régebbi idő óta feszült viszonyban van, tény az is, hogy Sch. Bernát főrabbi három pont teljesítésére kérte fel az arra hivatott urakat. Első pont, hogy szólítsák föl Schwartzmann főkántort, hogy ne ismétlje Isten nevé háromnégyezer, tehát nem felel meg a valóságnak, hogy a főrabbi ur követel e volna a kórus eltávolítását, melynek legjobb bizonyítéka az, hogy Schwartzmann főkántor első fellépésénél több hihű zsidó elhagyta a templomot. A második pont az, hogy a művészen a padlásra vezető feljáratot távolítsák el. A harmadik, hogy állítsanak fel egy helyiséget az átutazó szegények részére, akik nem tudnak szállást fizetni, hogy legyen hol lehajtsák fejüket éjjelre. A főrabbi ur várt a feleletre, ám hiába, mert minden maradt a régiben. Két egymást követő szombaton a szószékről kérte e pontok teljesítését, de eredmény nélkül. A harmadik szombaton teljes igazának tudatában, látva hogy kérelmét nem veszik figyelembe, kijelentette a szószékről, hogy míg e pontokat nem teljesítik, a szószékre nem lép föl, a kórust illetőleg pedig úgy nyilatkozott, hogy amíg az Isten vét többször ismétlik, addig a t. mplomba sem E szavak végeztével nyugtan lement a szószékről és kivonult a templomból. Hogy a főrabbi ur esen cselekedett-e, azt itélje meg az igen tisztelt közönség. Ha nem így cselekedett volna, megtagadta volna papi méltóságát, sőt önmagát is. Ez a való tényállás, a többi nyilatkozatokra nem óhajtok reflektálni, különben is az ügy már teljesen rendeződött. Fogadja igen tisztelt Szerkesztő ur e soroknak b. lapjában való felvételéért hálás köszönetem és maradtam Timişoara, 1926 szeptember hó. Teljes tisztelettel: Feuerlicht Mór.

* Sirköavatás. Megtödögült férjem Legmann Mendl f. hó 19-én d. e. fél 11 órákor a Tordai uti zsidó temetőben tartandó sirköavására ezton hívom meg rokonaimat és ismerőseimet. Özv. Legmann Mendlné és fiai.

— A spanyol király autóbalesete. Párisból jelentik: Baillone mellett a spanyol király autója összeütközött egy másik automobillal és megsérült. A király autója sértetlen maradt és a király sem sérült meg.

— Jeruzsálem polgármesterének látogatása Kismartonban. Bécsből jelentik: David Jellin, Jeruzsálem polgármestere, néhány nap óta a burgenlandi Kismartonban tartózkodik, ahol különböző kutatásokat végez a város régi zsidó középületeiben és zsidó utcáiban. Dávid Jellin a jövő hét folyamán utazik vissza Triestben át Palesztinába.

* Mindenkinek fontos tudni, különösen a hölgyközönségnek, hogy milyen szappan használásával biztosíthatja bőrének selymes finomságát. A „Bijou” ibolya illatu szappanok különleges la.olin és növényzsíradásból készült, tehát puhítja és finomítja a bőrt. A „Bijou” ibolya-szappant darabonként 18 lejért árusítja a Róza Royal-drogéria (Fötér).

— Jubileum. Homonnéről jelentik: A n. p. k. ban érdekes évfordulót ünnepelel a homonnai zsidóság. Neuwirth Mór ezidén töltötte be az Erco Jiszraélel folytatott munkásságának huszonötödik évfordulóját. A jubiláns egy negyedévszázad óta biztos a Nemzeti Alapnak és ebben a minőségben nagy propagandisztikus működést fejtett ki a zsidó nemzeti célosra való gyűjtés körül. A pozsonyi cionista központ Neuwirth Mór nevére nagyobb eljfa-alspítványt tett, a londoni Keren Kajem-vezetőség pedig megleghangu levelet intézett a jubilánshoz.

— Öngyilkosság huszezer főnyi közönség előtt Londonból jelentik: Egy Dorothi Cain nevű angol hölgy, aki állami tisztviselő felesége, fogadott bará nőjével, hogy 1000 méter magasságból ej örnnyövel ugrik le a repülőgépből. A hölgy azonban nem nyitotta ki az ejtőernyőt és huszezer főnyi közönség jelenlétében öngyilkos lett.

— A kisiparosok Manoilescutól kérik az adóprés enyhítését. Mint ismeretes, a pénzügyminisztérium egyik legutóbbi rendelkezésével rendkívül megszigorította az adóbehajtasokat, ami kivétel nélkül az összes gazdasági rétegeket igen súlyosan érinti most, amikor a pénzhiány az eddiginél is fokozottabb mértékben érezteti hatását. Az adóprés megszorítása különösen a kisiparosokat sújja, szinte katasztrofális mértékben, mert a pénzhiányon kívül még a munkanélküliség is fokozza a kézműiparosok kritikus helyzetét. A kolozsvári ipartestület az adóbehajtasok rendszerének enyhítése érdekében Manoilescu pénzügyi államtitkárnak, vasárnap gazdasági székében, memorandumot készílt ányújtani, amelyben kéri, hogy a pénzügyminisztérium adjon ki olyan értelmű rendelkezést, amely a hatóságok haladékot és kisebb részletekben való lefizetésre adnak engedélyt a kézműiparosság számára hátralekös adók behajtatásául.

Concurenta

Brassó és viléke legelőrelőbb közönségének uriszabósága első helyen vezet úgy kivételben, mint szabásban. Tehénplac 4. Brassó. A fürdővel szemben. Szövetraktár Saját készítményű kész férfi- és gyermekruhák

Bankok,

gyárosok és kereskedők

üzleti könyvszáhségletüket rendeljék meg a

Bernát

üzleti könyvgyárában, Cluj (Kolozsvárt).

rend

Nem
pénzüg
tása sor
illatezer
ked-rez
abban a
mintha
legmsza
Ez
mint is
Simion
s üntetés
és illats
a jott át
kézbesítse
Az u
minán m
várende

A
külföldi
csolatban

Deviz

Zarich
N. wyork
London
Páris...
Milano
Prága
Budapest
Belgrád
Bukarest
Varsó
Bécs...
Berlin

Száz l

KÖZGAZDASÁG

Az ipari és kereskedelmi érdekközösségek az állami földadóbevételek fokozását kérik

Az ipar és kereskedelem kétszer annyi adót fizet, mint a mezőgazdaság

(Cluj Kolozsvár, szeptember 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az agrárörvény végrehajtása tudvaleg igen nagy feladatot rótt a kataszteri hivatalokra, úgy, hogy feladatuknak még megközelítőleg sem tudtak eleget tenni. Igen hátrányos helyzet származik ebből azokra a megítélés alatt álló földekre, amelyek még minosenek megfelelő kataszteri kategóriákba osztva.

A régi földadó-törvény ugyanis a földek megadótatás szempontjából több kategóriát állapított meg aszerint, hogy a földek jóvelmezőség és kihasználás tekintetében milyen nívón állanak. Az új földadó-törvény ugy lát-szik számolt azzal, hogy a kataszteri hivatalok csak igen hosszú idő alatt lesznek képesek az új kategóriázásokat elvégezni, mert a földek holdankénti adóját egy összegben, egységesen állapította meg, tekintet nélkül arra, hogy mily en az egyes földek minősége, vagy jóvelmezősége. Így például ugyanszerű adót kell fizetni egy olyan hold föld után, amelyik vá-roz közvetlen közelében fekszik és így jóvelmezőség szempontjából jóval felülmúlja az esetleg sokkal távolabb eső ugyanolyan terjed-ésű földet.

Az egyes gazdasági érdekközösségek most akcióra készülnek, hogy a földek kategóriák szerinti megadótatását mindenütt állítsák vissza. Érdekes, hogy ezt az akciót elsősorban az ipari és kereskedelmi érdekközösségek indítot-

ták meg, mégpedig azzal a céllal, hogy a föld-adóból befolyó állami jövedelmeket így módon emeljék, hogy ezáltal az ipar és kereskedelem súlyos adóterhet csökkenteni lehessen.

Hogy mennyire indokolt egyfelől az állami földadó emelése, másfelől a kereskedelem és ipar adójának csökkentése és a kincstári bevételnek így módon való harmonizálása, misem igazolja jobban, mint az alábbi táblázat, amely az 1923 évi kolozsvári adóbevételeket tünteti fel.

Mezőgazdasági adó	11.264.276	Lej
Épületadó	7.652.113	"
A kereskedelem és ipar adója	24.765.266	"

A fenti statisztikai adatból is kétségtelenül megállapítható, hogy a mezőgazdasági adók még a felét sem teszik ki a kereskedelem és ipar adójának, márpedig a kormány gazdaság-politikájában ép a mezőgazdaságot részesíti olyan előnyökben az iparral és kereskedelem-mel szemben, amely minden tekintetben Románia agrár-állam mivoltát domborítja ki, tehát ennek a diszinkciónak az adózásoknál is kifejezésre kellene, hogy jusson.

Az akcióba, mint értesülünk, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara is bekapcsolódik, amely ezt a kérdést már a legközelebbi igazgatósági ülés elé viszi letárgyalás végett és a kormányra átutálandó memorandum meg-szerkesztése céljából.

nem jöhetnek be az országba, mert luxuráruak vannak deklarálva, a belföldön talált ilyen cikkeket belföldi gyárak készítményeinek kell tekinteni és a készletek összehívásánál 7 lejes adó-differenciával kell megterhelni, vagyis száz fokozatot 10 lejben kell megállapítani az adó-differenciát.

Mint értesülünk, a kolozsvári drogu- és illat-szerkereskedők még a mai nap folyamán küldött-séggel fogják felkeresni Dimitria pénzügyigazgatót, hogy a pénzügyminisztérium irásos utasítást adják.

* **Módosítják a CFR autonómiajéről szóló törvényt.** Bukarestből jelentik: Magy-batól helyről nyert értesülésünk szerint az ál-lamvasutak autonómiajéről szóló törvényt rö-videsen módosítani fogják. A módosítás igen nagy jelentőségű kérdésekben lesz végrehajtv-a és meg fogják változtatni az autonóm bizottság munkakörét is. A módosító javaslatot rövidesen min'stertanács elé terjesztik, majd benyújtják a kamarához is, hogy még az őszi időszak folyamán megszavazás alá kerüljön.

* **Az érdekelte vállalatok nem fogadják el a kinevezett kormánybiztosokat.** Buka-restből jelentik: A bukaresti ellenzéki lapok véleménye szerint a kormánybiztosok kine-vezése nem olyan jelentéktelen ügy, mint ahogy azt a pénzügyminisztérium tegnapi nyilatko-zata állítja. A bukaresti kereskedelmi körök közös frontot akarnak kiépíteni az ilyen ter-mészetű intézkedések ellen. Ma egyébként Bu-karestbe érkezett Hans Otto Roth, aki a nagy-szebeni Allgem.ine Sp. r. kassa bank elnöke, a bank vezérigazgatójának társaságában előbb Bucsan államtitkárral, majd Berlescu keres-kedelemlügyi miniszterrel tárgyaltak. A nagy-szebeni bank vezetősége el van szánva arra, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel szembe száll a rendelkezés gyakorlati végre-hajtásával.

Mindenütt emelkedik a drágasági index

Csak Ausztriában, Kanadában és Északameri-kában észlelhető olcsóbbodás

(Berlin, szeptember 16. Az Uj Kelet tudó-sítójától.) A német statisztikai hivatal a nspok-ban tette közzé a nemzetközi életfentartási in-dexnek az 1926 ik esztendő első hat hónapjá-nak számadatait. Ez adatokból az derül ki, hogy a legtöbb országban az indexszámok emel-kező tendenciája mutatkozik.

Mindenekelőtt Németország mutat e tekl-etben hívtelt. A birodalom életfentartási in-dexé az év júliusában 143 2-ről 145 3-ra szö-bött föl, míg a világit, fűtés, ruházódás, lakás és egyéb szükségleti cikkek indexszáma 140 5-ről 142 4-re ugrott föl.

Magyarországon még nem vezették be az aranyindexet. A világ egyetlen állama ez, ahol még nem állították be a különböző indexeket ér-ekállító v. lata szerint, jóllehet a pengő-valutát már törvényesen bevezették. A magyar életfen-tartási index júliusban 16 300-ról 16 550-re s-ökött, a többi szükségleti cikk 14 700-ról 14 820-ra. A tej és sertés húsv kivételével Ma-gyarországon minden élelmiszer megdrágult.

Júliusban a francia frank 16 3 százalékkal s-ülvedt. Ennek következtében Parisban egy négytagú mutató család élelmiszeri költsége 5 5 százalékkal drágult meg. Míg júliusban a frank kursusa a februári kursussal szemben 33 száza-lékkal rosszabbodott, a hkereskedelemben az árak ugyanebben az időben mindössze tizenhét százalékkal emelked-ek. Hasonló volt a helyzet Belgiumban és Luxemburgban, amely az utób-binak valuta-egysége a belga frank. Ezekben az országokban az a tünet mutatkozik, ami Ausztriában és Németországban, hogy eltelik egy bizonyos időt, amíg a valutáris gyön-gülés a hkereskedésben is teljesen érezteti hatását. Ezzel szemben a bérek továbbra és még hosz-szabb ideig a csökkent értékű pénz vásárló-ereje mögött marad.

Franciaországban az életfentartási index ju-

A pénzügyminiszter rendezte a drogériák szeszadó-differenciáját

Nemrégben hírt adtunk arról, hogy a kolozsvári pénzügyigazgatóság az új szeszadótörvény végrehaj-tása során az id gen hangzású cikkeivel ellátott illatszerek után nem a belföldi termékekhez kivett kedvezményes adókülönbözettel vetettek ki, hanem abban az elbírásban részesítette ezeket a cikkeket, mintha külföldi gyártmányok lettek volna és így a legmagasabb adókülönbözettel vetette ki.

Ez ellen a érelmes eljárás ellen az érdekeltek, mint ismeretes, Bukarestben intervenáltak, ahol Simionescu vezérigazgatótól kérték a érellem meg-s-üntetését. A vezérigazgató helyi adott a drogu-és illatszerekkereskedők kérésének és irásos utasítást adott át az érdekeltek megbízottjának, hogy azt kézbesítse a pénzügyigazgatóság számára.

Az utasításban a pénzügyminisztérium elrendeli, miután megállapítást nyert, hogy az érvényben lévő várendelkezők szerint illatszere és drogu-cikkek

Tőzsde

A belföldi forgalomban a devizák mára rendkívül ellanyhultak. Kivétel nélkül minden külföldi fizetőszeköz veszített értékéből, ami a lejnek külföldi újabb szilárdulásával van kap-colatban.

Devizák	Valutapiac 1926 Szeptember 16 (Rador)								
	Kolozsvár	Zürich		Paris	Buka-rest	Buda-pest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárhat						
Zürich	3740-3760			677	3765	13804	13710	654 ³ / ₈	1933
N. wyork ..	193-195	517 ³ / ₈	517 ¹ / ₂	3502	194	71420	70910	3385	
London	940-945	2511 ⁷ / ₈	2512	170	945	3467 ¹ / ₂	3442	1643 ⁵ / ₈	485 ¹ / ₂
Paris	565-575	1475	1477 ¹ / ₂		561	2040	2027	9690	285
Milano	710-720	1875	1892	127 ¹ / ₂	720	2615	2593	123 ³ / ₄	363 ¹ / ₂
Prága	572-576	1532 ¹ / ₂	1532 ¹ / ₂	1 3 ³ / ₄	581	211520	2100 ³ / ₄		296 ¹ / ₄
Budapest ...		7250	7250		2765		9931	47410	
Belgrád ...	364-366	915	915		350	1262 ¹ / ₂	1252 ¹ / ₂	5392 ¹ / ₂	177
Bukarest ...		262 ¹ / ₂	262 ¹ / ₂	1765		368	335	1740	5 ¹ / ₂
Varsó									
Bécs	2720-2750	7300	7300		2760	10069		476 ³ / ₄	
Barlia	4600-4680	12315	12300	857	4660	17010	16873	805 ³ / ₄	

Száz lel árfolyama: Zürich 232¹/₂ Paris 1765, Budapest 36800, Bécs 33500, Prága 17 40

A
KADIMA
nyomda
készíti
a
legszebb
nyomtatványt
*
Cluj
Str. Baron Pop
(Brassai-u.)
10

ta
ósága
kivitelben,
szabásban
szemben.
tár
mekruhák
k,
kedők
ék meg a
t
szvárt).

liusban 544 ről 574-re, Luxemburgban 578-ről 609-re emelkedett. Angliában a tartós bányász-sztrájk az előző hónapokban emelte az index-számokat, júliusban azonban úgy az élelmezési, valamint az egyéb szükségleti cikkek indexszámai változatlanok voltak. Ausztriában az indexszámok csökkentek. Lengyelországban a jó terméskilátás a gabonárák csökkenését hozta és a kenyér és lisztárak olcsóbbodását. A Zloty lemorzsolódása miatt azonban más élelmi-cikkek drágultak meg, különösen a hus. Cseh-szlovákiában az élelmiszer indexe 837-ről 860-ra emelkedett. A vaját kivéve minden megrágult. Az Egyesült-Államokban az élelmiszerek indexe 161-ről visszament 160-ra. Legnagyobb az olcsóbbodás Kanadában, ahol júniusban az index-számok visszamentek 152-ről 149-re.

Országos vásár Rettegen. Az idei országos nagyvásár Rettegen szeptember 23-28-án a között fogják meg tartani. Juhvásár szeptember 23, baromvásár 26, 27 és kirakóvásár 28-án lesz.

A mezőgazdaság hathatósabb támogatását kéri. A magyar párt közpénze ma délelőtt közgazdasági értekezletet tartott, amelyen dr. Gyárfás Elemér elnökelt. Megvitaták az összes aktuális kérdéseket, elsősorban azokat, amelyek a mezőgazdaság körébe vágnak és elhatározták, hogy segíteni igyekeznek a gazdasági hitelügyekben, a mezőgazdasági szakoktatás hiányosságain, valamint oda fognak hatni, hogy a kormány állami támogatást nyújtson azoknak a proletárirtókosoknak, akik kiesztított földet kaptak, de, fuadus instrukus hiányában, nem tudják a termelést megkezdeni. L'pásak fognak történni továbbá magyar nyelvű földművelés-szakiskolák felállítására. Végül szóba került, hogy egyes kormányközégek egy írást köve-

telek a kiesztított birtokok volt tulajdonosaiól, amelyben azok lemondnak összes jogokról. Gyárfás elnök kijelentette, hogy a kormánytól már utasítás ment a corsilierékhez, hogy ezekből a nyilatkozatok-tól tekintsenek el.

A lengyel zloti átváltása a CFR-nél. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága, miután tudomásra jutott, hogy az egyes államok-nál július 10 és augusztus elseje között a lengyel zloti átváltásánál csak 13 lej számítottak fel 25 lej helyett, rendelkezést küldött szét, hogy ezt a differenciát az államok sűrűsége inkasszálják be azoktól a cégektől, amelyek lengyel zlotira ez 16 dijkát fizettek a fent megjelölt időben.

Flesch & Fiul sodronyárugyár

Arad, Str. Lt. E. Teodoriu 3.

Gyártmányai: Láncbálós acélágybetétek és ágybetétkatrészek. Ruhaakasztók minden kivitelben. Patent ábrakétdiszító állványok üveg, papír, diszmutáru stb. kereskedések részére. Patkány és egérszűrték. Csomagfólyák reklámszöveggel és anélkül. Faszönyegek.

Vállalja sodronyárak (tűmegcikk) készítését rajz vagy minta után, nikkelt, ónozott, ber-ganyozott, galvanizált és fényezett kivitelben

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részv. Társ.

Cluj, Piata Unirii No 7. — Tőkéi 48.000.000 lej. — Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed. Áruraktárai a vasút mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámít, bel- és külföldi átutalásokat teljesít. — Safe deposit. — Mindenféle bankszo-n ügyletet előnyösen végez.

Megjelent

„A FÖLD”

Unnepi száma szenzációs, gazdag tartalommal és rengeteg képpel.

Tartalom:

Szomorúságának énekese. (A vilnai szintársulat nagysikerű műsordarabja a cluji magyar színház legközelebbi ujdonsága.) Irta Osyp Dimov, ford: Szabó Imre.
A zsidótemplom (16 képpel), irta: dr. Eisler Mátyás, főrabbi.
A történelem országútján. Irta: Simon Dubnov. Jerusalemi egyetem tanára.
Hazugság. (Humoros elbeszélés) Irta: S. Alechem Maimon a bolond és Náhán a bölcs. — Izrael Zangwill regényének befejező része.
Rabbi Nachman meséiből. Irta: Martin Buber.
A cédruemberek (Elbeszélés) Irta: Ujvári Péter.
Eltut melodiák. Irta: Schemarja Gorelik.
Artatlan, tiszta száj. Irta: M. Ben Eliezer. Héberből ford. dr. Kohányi Rezső.
Kugel István, Holdner József, Dreikurs Jolán és Gordon versei.

Gyermekotthonok Palesztinában (Illusztrációkkal). Zsidóvilág.
Illusztrációk:
Világzsinagóga
Az „Ót zsinagóga” épülete a régi Rómában
A prágai „Alteus Schul”
Rembrandt rézmetszete az amsterdami zsinagógában
Az erfurti zsinagóga
Az épülő zsinagóga Tel-Avivban
Egy fiatal zsidó művész (Adler Nándor)
A Keren Kajemeth művészeti aranykönyvei (3 kép)
Csecsemő-otthon Tel-Josef kolónián
Gyermekek Kumie faluban
Stb. stb.

Zsidónaptár 5687 évre.

Ára 30 lej.

A constantai községi játékkaszinó megnyitása.

Brasserie étterem. - Dancing speciális Jazz-Banddal.

A Terrazon elsörendü ételneműek szolgáltatnak fel. — Frieda Lopez urhölgy vezetése mellett klasszikus zenekar.

Hotel Restaurant Palace

Elsörangú és egyedüli a maga nemében. G. Finochi ur vezetése mellett.

SZÍNHÁZ MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményei.

Szombaton este a Darázs-fészek harmadik előadása fél 9-kor kezdődik. A Dolly féltizre hirdetett előadása elmarad.

Darázs-fészek. Duer brilliáns vigjátékának második előadása pénteken este lesz, harmadik szombaton fél 9-kor, negyedik vasárnap. Minden előadás a premier szereposztásban kerül színre.

Heti műsor

Péntek: Darázs-fészek (Neményi fellépésével. Napi bérlet B 7. Sorozat 46)
Szombaton fél 9-kor: Darázs-fészek (Neményi Lili-vel. Napibérlet A 8 Sorozat 47)
Vasárnap fél 3-kor: Postás fin és huga (Operett-repriz, lezállított helyárrakkal. Sorozat 49.)
Vasárnap 6-kor: Darázs-fészek (4 edszer. Rendes helyárrakkal. Sorozat 50.)
Vasárnap 9-kor: Csókos asszony (Lengyel Irén, Iház fellépésével. Napi bérlet A 9. Sorozatszám 51.)

אתרונים לרבים
עננה אהוד ענדעמאל
אין גראסער אויסוואהל בייא
Emanuel Rosenzweig
Str. Regina Maria 6.
ערוקופט-שטעטלעך
Piata Mihai Viteazul No 37.
שענע ארץ ישראל אתרונים
אין גראסער אויסוואהל
אונטאן איז דער ערוקופט-שטעטלעך

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szö 4 lej, vastagabb betűvel 8 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állás-keresőknek 50% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej

Eladó négy szoba kony-
has lakás, azonnal béköl-
tözhető, Str. Micu 39. 1778

Használt zsákot, minden
célra vesz és elad Schulz
Dawid, Timisoara, Preyer
utca 24. Telefon 22-40. 1276

Barzol

Fierarie
Vasfűzet

Cluj-Kolozsvár,
Piata M. Vit. 13

Telefon
1049

Suche intelligentes
deutschsprechendes isr.
Kinder-Fraulein in einem
Bezirksort. Adresse in der
Redaction. 1778

Intelligens izr. winó
elfogad teljes ellátásra
zongorahasználattal és
tenitással jó családból is-
koláslányokat. — Oradea-
mare, Beethy Ödön-utca
43. I. emelet 7. Berger
Antalné.

Nagy gyakorlatu tanító
ajánkozik vidékre is, m-
gyar, német, רמ"ש ריש
tanításra. Bergmann Adolf
Gurahont.

Keresünk több ösáltó
szobizze készítő festék-
mintagyárba, aki szín-
keverést és szizze pat o-
názást jól érti és jó szín-
érzékkel bír. Sürgős aján-
latot kér „Ancora” festő-
mintagyár, Bucuresti, Ca-
lea Mosilor No 348. 1781

Elegánsan butorozott
szoba elő- és fűrdőszobá-
val, belvárosban aronalmra
kiadó. Petőfi-utca 3. első
emelet 7.

Jó családból való iskolás-
lány teljes ellátást kap-
hat Lukács Aladár fő-
mérnökéknél, Sibiuiban. 1780

Különbejárati butorozott
szobát keresek, lehetőleg
fűrdőszoba használattal
centrumban. — „Állandó-
lakó” jellegre a kiadoba,
vagy délután 4-8 ig az
Uj Kelet szerkesztőségé-
ben személyesen. 1782

Szászrégen főterén, for-
galmas helyen levő butor-
raktárhoz izr. asztalostár-
sát keresek z-rény tőké-
vel és szerszámokkal. Cim
a kiadóban. 1782

Jumkippurra gyékény-
papucs kapható Timár-u.
15. Kúnszöck-nál.

File terítőket és kelim
munkákat legjutányosab-
ban készít Hirschné, Reg.
Ferdinand 101, ajtó No 8.

szász
itali
Kéző
Pop (B
T
szék. és
977, 2
Dr. H. Sz.
szász
szász
1929 Sze
Fehér
esikcs imé
gadjanak
mellek az
és tul a l
pillanatra
lentől val
tón ül ki
dibbarnu
hallani tu
sen elsirt
térnek vé
amely nem
vigaszos h
valóság it
Törvénylá
bűnözöttek
te'ek, gáz
dófi: igen
Asamte
és jövőn
minden je
ellek, akik
len, akik
örökségbe
és ujat ter
veszett el
a jövőndő
ken sikka
szentsége,
zsidó lélek
uj mezt és
A ler
immár ezer
mak és ni
és nincs n
zsidó népa
ban a meg
szárnyát t
jövendő g
ságban és
nincsen if
akik ugy
pette, min
ros tó mel
leteket ve
megborzot
felcsuklik
tetteket a
a zsidó jel
mindezt. I
lani, csak
gépiesen e
rek végtel
nem a me
az örökké
látás napj
bűnözöttek
Bagad
Hütele
önmagstok
tője, de t
nem akas
tendeje h
radás, or
Vidny ő
tetteket a
és a zsidó
mok felép
biztató sz
értelmetle
mellől, h
és legyen n
tárol: biz
Gázalt
Tizezo